

Petrus Arrubal.
Petrus Rebuffo.
Petrus Godoy.
Petrus Marchant.
Petrus Aureolus, Card.
Petrus Lombardus.
Philibertus Marchinus.
Philippus Moncaus.
Philippus à SS. Trinitate.
Philippus Aranda.
Philippus Faber.
D. Prosperus.
Prosperus Farinacius.

R

Rabanus.
Raphael Averfa.
Raphael de la Torre.
Raymundus Lullius.
Raymundus Capisuchus, Card.
Raymundus Lumbier.
Raymundus Costa.
Raynerius de Pisis.
Robertus Bellarminus, Card.
Rodericus Arriaga.
Rupertus.
Richardus Lynceus.
Richardus à Mediavillâ.

S

Samuel Lublinus.
Sebastianus Salelles.
Sebastianus Izquierdo.
Sfortia Palavicinus, Card.
Sigismundus à Bononiâ.
Sigismundus Serbellonus.
Stephanus Spinula.
Stephanus Bubalus.
Stephanus Dechamps.

Stephanus Uveyms.
Stephanus Fagundez.
Stephanus Bauny.
Stephanus à S. Gregorio.
Sylvester Maurus.
Sylvester Saavedra.

T

Tertullianus.
Theodorus Forestius.
Theodorus Smifing.
Theophilus Raynaudus.
D. Thomas.
Thomas Anglus.
Thomas Carleton.
Thomas Muniessa.
Thomas Llamazares.
Thomas Cayetanus, Card.
Thomas Hurtado.
Thomas Sanchez.
Thomas Tamburinus.
Thomas Maluenda.
Thomas del Bene.
Thomas Frances.
Thomas à Iesu.
Thufcus, Card.
Thyrfus Gonzalez.

V

Valerius Reginaldus.
Vincentius Filliucius.
Vincentius Ferre.
Vincentius Contenson.
Vincentius Candidus.
Vincentius Baronius.

Z

Zacharias Boverius.
Zacharias Pasqualigus.

BRE-

BREVIS EXPOSITIO AD QUATUOR PETRI LOMBARDI

PARISIENSIS EPISCOPI,
ET SENTENTIARUM MAGISTRI

LIBROS SEDULO AC LEPIDE CONCINNATA.

PRÆCIPUE, QUÆ CIRCA LITTERAM EXAGITARI
affuescunt, cum Noeticis Angelicæ, Subtilis, Eximie, &
omnis Scholæ Authoribus, super illis ex integro,
exque professo disputantibus, accessere
Quæstiones.

DE INCARNATIONE VERBI DIVINI,
sive naturarum unione ex parte personæ assumptis.

DISTINCTIONIS PRIMÆ SYNOPSIS.

*Impleto tandem decreti tempore missus,
E gremio Patris Filius ipse sui est.*

Sic incipit: *Cum venit igitur plenitudo temporis.*

Sic terminat: *Cum Patre & Spiritu Sancto operatus est.*

ONNECTITUR hic tertius cum secundo Sententiarum liber. In illo satis appositè egit Magister de divinâ potentiâ in omnium mundanarum rerum creationis splendescente effectu; sed in hoc tertio Sententiarum libro iam pro dignitate determinat de Deo, quatenus eius divina sapientia mirabiliter in hominis restaura-

Tom. III.

A

tio.

nis effectu irradiare incepit : ergo concinnum inter se hinc libri ordinem fervant.

2. Consequentia probatur: Prius est condere hominem, ipsumque in miserâ naturâ lapsâ contemplari forte, quàm lamentabilem illius instaurare iacturam : ergo dum Magister in hoc tertio Sententiarum libro altè differit de Deo, in quantum eius mira sapientia in mundanâ restorationis, præsertimque hominis, maximè eluxit effectu; postquam in secundo de ipsius divinâ potentiâ in cunctarum rerum creationis elucescente effectu iam ipse determinarat Magister, ordinatissimè procedit.

3. Hocce igitur tertium Sententiarum volumen in tres præcipuas dissecatur partes. In quarum primâ sedulo pertractat Magister de salutiferâ venerandâque divini Verbi Incarnatione. In secundâ verò, de eiusdem æterni Verbi proficiuâ, ac cruentatâ passione supra modum edisserit. In tertiâ autem & ultimâ determinat parte, de virtutum donorumque omnium maximâ perfectione necnon de primâ ac secundâ tabulâ decalogi præceptorum debito cultu officiosâque observantiâ.

4. Consimiliter hæc prima in totidem ac principaliores dividitur partes distinctio. In quarum primâ argutè ostendit Magister, Verbi divini visibilem missionem ipsam fore incarnationem. In secundâ verò venustè declarat, qualiter fuerit conveniens ipsum Filium Dei specialiter incarnari. In tertiâ autem & ultimâ detegit parte, Patrem, & Spiritum Sanctum, si voluissent, aptè potuisse naturâ associari humanâ.

5. PRO PRIMÆ igitur distinctionis partis clarâ indagine, prima præfigitur thesis: *Proficiua ac veneranda Verbi divini visibilis missio est ipsa Dei Filij incarnatio.* Quam obiter probat Magister quadâm Apostoli cap. 4. ad Galatas satis exploratâ autoritate; necnon aliquibus ex ipsâ suppeditatis rationibus.

6. Probat primò assumptum Magister hocce Apostoli cap. 4. ad Galatas perspicuo ac famigerato testimonio: *At urbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege; ut eos qui sub lege erant, redimeret; ut adoptionem filiorum reciperemus.* Sed plenitudinis tempus dicitur tempus gratiæ, & veritatis, quod à Salvatoris nostri auspiciatissimo adventu exordium sumpsit, dum Pater æternus Filium suum promissum in lege antiquis Patribus misit, factum de muliere, factumque sub lege: ergo quia hæc Verbi divini visibilis in carnem missio est ipsa Dei Filij proficiua ac veneranda incarnatio.

7. Secundo promovet intentum Magister ex cunctorum fatidico perpolitoque prophetarum Vate Isaiâ cap. 61. dicente: *Hoc est tempus miserendi, & annus benignitatis, in quo gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* Sed tempus miserendi, annusque benignitatis, in quo gratia, & veritas per Iesum Christum facta est, duntaxat illuxit, dum Verbum divinum visibiliter in humanam carnem apparuit hominibus; igitur visibilis Verbi divini in carnem missio nihil aliud sonat, quàm stupenda, benignaque Dei Filij incarnatio.

8. Tertiò probatur ratione ex his autoritatibus non inconcinne deductâ: Filius dicitur missus à Patre, factus sub lege, & ex muliere factus; sed Filius Dei nequit dici missus à Patre, factus sub lege, & ex muliere factus, nisi quia incarnatus in immaculatâ Virginis Matris alio, ut ex se claret: ergo quia visibilis Dei Filij in formâ hominis missio non disidet à Verbi divini pijentissimâ incarnatione.

9. Quarto: Idèò incarnationis Verbi divini tempus iure optimo appellatur miserendi, & benignitatis annus, quia gratia, & veritas per Iesum Christum facta est; sed idcirco gratia, & veritas per Iesum Christum facta est, quia gratia post Christum Dominum natum magis eluxit, quàm ante eius exoptatissimum adventum; similiter & veritas supra dignitatem effulgit post ipsius pijssimum appulsum, quia de generis humani redemptione tunc impleta fuere omnia divina antiquis Patribus promissa: ergo cum hæc omnia per Filij Dei missionem in mundum, sive divini Verbi incarnationem fuerint feliciter, ac fideliter ad calcem deducta, haud dubiè eius visibilis missio, & incarnatio pro eodem hic usurpari debent.

10. Sed oppones primò in præfatam Apostoli autoritatem: Postquam Filius Dei in similitudinem hominis venit in mundum adhuc iuxta Apostolum 1. Corint. cap. 13. ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus; sed plenitudo evacuat omne quod ex parte est: ergo quia plenitudo temporis non venit per expectatum Christi Domini adventum, sive per eius visibilem missionem, aut salubrem incarnationem.

11. Respondetur ex Magistri doctrinâ negando Consequentiam. Quia Verbi divini incarnationis tempus multiplici de causâ tempus plenitudinis appellatur. Primò; quia Deus implevit, quod præfuerat. Secundò; ob promissionis impletionem, eò quod ille sit datus nobis, qui missus fuerat. Tertiò; propter gratiæ plenitudinem, quæ in Christo Domino eluxit, utpotè plenitudinum omnium initium. Unde, etsi tunc plenitudo temporis gloriæ, quantum ad numerum electo-

rum, non venerit unà cum Christi Domini adventu, iuxta illud trium Apocalypsis cap. 6. locum: *Sustinere modicum tempus donec compleantur conservi eorum, &c.* tamen plenitudinis gratiæ tempus accessit simul cum missione visibili Filij Dei, sive divini Verbi incarnatione.

12. Oppones secundò in eandem Apostoli auctoritatem: De Verbo divino in Apostolorum Symbolo legitur: *Genitum, non factum*; sed si Deus Filium suum misisset in mundum, factum ex muliere, non genitum, sed factum iure optimo appellari deberet: ergo aut Apostolorum Symbolum exorbitat à veritate, aut Divi Pauli appositum testimonium penitus infirmare videtur.

13. Respondetur negando Consequentiam. Nam dictum Pauli rectè cum Apostolorum Symbolo cohæret, eò quòd præfata auctoritates de Christo Domino passim expendantur penes geminam ipsius naturam. Nam Christus Dominus secundùm naturam divinam ita est genitus à Patre, ut non sit factus, cum nec rem, nec creaturæ nomen valeat fortiri: At secundùm humanam naturam ita est genitus, quòd sit factus, quia conceptus ex Virgine Matre, divinâ operante virtute. Et hæc de primâ distinctionis parte satis sint dicta.

14. PRO SECUNDÆ verò distinctionis partis perspicuâ enodatione, secunda præcitur thesis: *Tametsi natura humana à qualibet divinâ personâ assumi potuerit; nulla tamen illarum congruentius incarnari potuit, quam ipsa divini Verbi persona.* Quam nonnullis sacræ paginæ, Patrumque auctoritatibus, ac tribus ex ipsis deductis rationibus sedulo pertentat suadere Magister.

15. Prima sub hâc formâ perficitur ratio à Magistro: Deus in sapientiâ suâ mundum condidit, iuxta illud Psalm. 103. *Omnia in sapientiâ fecisti Domine.* Ergo & consonum fuit, quòd etiam per sapientiam omnia instauraret Deus; sed sapientiâ specialiter appropriatur Filio Dei, sive Verbo divino: ergo si in ipso omnia condidit Deus, per ipsum omnia instaurare debuit: ergo quanvis Pater, & Spiritus Sanctus humanam potuerint naturam assumere, congruentius tamen Verbum divinum fuit incarnatum.

16. Hoc utique ratiocinium valdè illustrat Magister parabolâ illâ Evangelicâ de muliere indagante, inveniēteque drachmam decimam, quæ perdita fuerat apud Lucam cap. 15. deprehensâ. Mulier ergò illa Evangelica, quæ accendit lucernam, & drachmam decimam, quæ perdita fuerat, reperit, est ipsa Patris sapientia, quæ testam humanæ infirmitatis, lumine suæ divinitatis accendit, perditumque hominem reparavit, nomine Regis, & imagine insignitum; sed

sed Patris sapientia est Verbum divinum, sive eius Filius in mundum visibiliter missus in humanæ naturæ lapsâ, seu hominis deperditi reparationem: ergo quanvis præfata potuerit per Patrem, & Spiritum Sanctum instauratio operari, congruentius fuit, quòd per Filium perficeretur.

17. Secundam sic in litterâ concinnat rationem Magister ex Filij Dei clarâ origine deductam: Aptius mitti visibiliter in mundum debebat, qui est ab alio, quàm qui à nullo est; sed Filius est à Patre; Pater verò à nullo est: ergo etsi natura humana à qualibet potuerit assumi personâ; nulla tamen personarum ita congruè humanari potuit, sicut Verbi divini persona.

18. Etiam appositum discursum his Augustini verbis lib. 4. de Trinit. cap. 20. præmunit Magister: *Non enim habet Pater de quo sit: Sicut ergò Pater genuit, & Filius genitus est, ita congruè Pater misit, & Filius missus est. Ab illo enim convenienter mittitur Dei Verbum, cuius est Verbum, ab illo mittitur, de quo natum est.* Ergo si quemadmodum Pater genuit Filium, & Filius genitus est à Patre, ita congruè Pater misit Filium, & Filius missus est à Patre, satis appositè colligitur, Filium, & non Patrem, aut Spiritum Sanctum incarnandum fore.

19. Tertiam tandem in textus litterâ hâc argumentariâ methodo conficit rationem Magister: Proprium Filij, & non Patris, aut Spiritus Sancti est esse Filium; sed apprimè congruum censetur, ut qui in divinitate erat Dei Filius, in humanitate fieret hominis Filius: ergo si solum Verbum divinum est in deitate Dei Filius, & non Pater, aut Spiritus Sanctus, solus Filius Dei potuit aptè fieri hominis Filius: ergo estò quævis divina persona potuerit humanam sibi arrogare naturam, in Filio solummodo maior congruentia deprehenditur.

20. Idipsum ampliùs in litterâ confirmat Magister. Ideò Pater, aut Spiritus Sanctus humanam carnem non induit, nè alius in divinitate, aliusque in humanitate esset Filius; & nè idem esset Pater, & Filius, si Deus Pater de homine nasceretur; sed dum Filius Dei humanam carnem assumpsit, nec alius in divinitate, aliusque in humanitate est Filius; nec idem simul est Pater, & Filius, ut rectè lustranti constabit: ergo quia pro humanâ naturâ assumendâ, non æqualis congruentiæ ratio in tribus divinis invenitur personis; sed rectius in Filio, quàm in alijs deprehenditur.

21. Divus Augustinus novum sic suis argutis verbis robur adijcit rationi Magistri lib. de Eccl. dogmat. cap. 2. *Non Pater carnem assump-*

assumpsit, neque Spiritus Sanctus, sed Filius tantum, ut qui erat in divinitate Dei Filius, ipse fieret in homine hominis Filius, nec Filij nomen ad alterum transiret, qui non esset eterna navitate Filius. Ergo si hæc gravia ab Augustino adducta incommoda nequeunt Filio Dei adscribi, dum ipse in similitudinem carnis peccati missus est à Patre in mundum; secus alijs divinis personis, haud dubie assumptio naturæ humanæ erit tribuenda Filio Dei præ alijs.

22. Sed oppones: Illi plus congruit mitti, in quo plus deprehenditur subauthoritatis ratio; eò quod mitti essentialiter denotet subauthoritatem in misso; sed ratio subauthoritatis plus in personâ Spiritus Sancti, quam in Filij personâ deprehenditur: ergo dum arcanum incarnationis opus est ipsa Filij in carnem humanam missio, videtur, quod congruentius Spiritui Sancto, quam Filio incarnatio conveniat.

23. Respondetur negando Maiorem, & Consequentiam. Quavis enim subauthoritatis ratio potius in personâ Spiritus Sancti, quam in Filij inveniatur personâ, non inde consequitur, congruentius Spiritum Sanctum; quam Filium in carnem humanam debere mitti. Nam Pater, quia à nullo est, non debuit mitti, ut cum Augustino nuper expendebamus; sicque valde consonum fuit, ut primò Filius mitteretur à Patre, eò quod à solo Patre sit; & postmodum Spiritus Sanctus, qui à Patre, & Filio simul procedit; ita ut primò venerit Filius ad liberandos homines à gravi ac durâ captivitatis peccati sarcinâ; & postea Spiritus Sanctus ad ipsos homines in beatorum sorte locandos venerit.

24. Subdit insuper Magister, dum impigrè indagat, etsi obiter, in textus litterâ: *An Pater, vel Spiritus Sanctus incarnari potuerit, aut etiam modo possit?* Et respondet Magister, non solum potuisse olim, verum & nunc humanam sibi posse artogare naturam, hominemque fieri tam Patrem, quam Spiritum Sanctum. Quod unicâ duntaxat, ac perfunctoriâ tentat suadere ratione.

25. Hoc utique sic probat Magister: Quemadmodum Filius Dei homo factus est; ita Pater, vel Spiritus Sanctus potuit, & potest; sed quo pacto Filius Dei humanam assumpsit naturam in unitatem suppositi, nullum fuit deprehensum piaculum: ergo nec in eo, quod Pater, vel Spiritus Sanctus incarnari potuerit, valet deprehendi: ergo quod Pater, vel Spiritus Sanctus incarnari potuerit, aut modò possit, nullum adhuc levissimum arguit repagulum; quanvis congruentius per Filium, quam per Patrem, aut Spiritum Sanctum hoc arcanum

My-

Mysterium exequi valeat. Et hæc de secundâ distinctionis parte sufficiant.

26. PRO TERTIÆ autem, & ultimæ distinctionis partis ostensione, tertia statuitur thesis: *Quamquam Pater, & Spiritus Sanctus humanam carnem assumere potuissent, si vellent, tamen assumptio naturæ soli abscribitur Filio.* Utramque thematis indivisim probat Magister partem.

27. Primò: Una & eadem in divinis personis haud dubie potentia, nempe Omnipotentia divina, elucet; sed hæc attentâ potentiâ, una potuit humanari persona, quippè Verbum divinum: ergo & omnes potuerunt incarnari personæ, & modò possunt, ipsâ semper meditatâ potentiâ: ergo cum solus Filius humanam carnem de facto assumpsit, ad ipsum solum assumptio terminata est, qui solus homo factus est.

28. Sed oppones ex M. P. Augustino lib. 13. de Trinit. cap. 11. Omnia Trinitatis opera ad extra sunt indivisa; sed celsissimum arcanumque incarnationis Mysterium est opus ad extra: ergo est opus indivisum toti Trinitati; sed solus Filius humanam assumpsit naturam, & non Pater, aut Spiritus Sanctus: ergo iam aliquid invenitur operatum ab unâ personâ, quod ab alijs factum non extat: ergo Trinitatis opera ad extra divisa debent censerî.

29. Respondet Magister, quod licet tota Trinitas fuerit operata Verbi divini proficuum incarnationem, eò quod cuncta Trinitatis opera ad extra sint indivisa, & indissimilia; tamen solus Filius humanam carnem assumpsit, non Pater, aut Spiritus Sanctus, quia præfata naturæ humanæ assumptio ad ipsum solummodo terminata est. Unde rectè cohæret, quod assumptio carnis humanæ à totâ sit operata Trinitate, ut à causâ physicâ, & reali, & quod solus Filius eam solitariè assumpsit.

30. Quod aliquibus ratiocinijs illustrat, ac suadet in textus litterâ Magister. Primò, hoc valido Augustini lib. de fide ad Petrum cap. 2. testimonio: *Reconciliati sumus per solum Filium secundum carnem, sed non soli Filio secundum deitatem. Trinitas ergo carnis assumptionem fecit, sed Verbo, non Patri, vel Spiritui Sancto. Si enim Pater sibi & Filius sibi, vel Pater Filio, & Filius Patri carnis assumptionem operatus esset, iam non eadem esset operatio utriusque, sed divisa.* Sed ex his Augustini verbis liquiddò constat, incarnationem Verbi divini à totâ Trinitate operatam fuisse, & solummodo ad Filium Dei terminatam: ergo.

31. Secundò, duplici exemplo apprimè præmunit, expenditque solutionem Magister. Primum sic appositè suggerit in litterâ: Licè

Pa-